

- Պրն Դալլաթյան, սփյուտի հետ
հարաբերությունների հարցեր 10-
նարկելու համար նախնական
անհրաժեշտ է իմանալ՝ ինչպիսին է
այսօր սփյուտի իրական դասկերը
եւ ով է այսօվա սփյուտահայր:
Տեսակետ կա, թե սփյուտն արդեն
դեմք է դիմել ոչ թե որուս եղեռ-
նից հետո աշխարհասփյուտ հայու-
թյուն, այլ օսար դեռություններում
ընակվող խաղաղացիների ամբող-
ջություն: Չեր կարծիքը:

- Դասական սփյուռքն իր ծելավորման շրջանից սկսած ունեցել է զար-

Ներ ոչ դետական, ոչ հասարակական մակարդակներում Անհաջող մի փորձ էր կատարվում կասկածի տակ առնել սփյուռքի գործոնը եւ նրա կարեւորությունը, օսարել այն դրանով հանդերձ սփյուռքին վերադահելով մեկ, բացառիկ գործառույթ. Ֆինանսական օժանդակություն ցուցաբերել Դայաստանին. Զարմանալի չէր, որ օքանառության մեջ մտավ «կթան կով» արտահայտությունը, որ թերավոր խոսի է դարձել սփյուռքում: Այս կարգի միջամտությունները եւ հարաբերությունների նման ծեւերն անընդունելի են սփյուռ-

- Ես այս կարծիքին եմ, որ որեւէ կառավարություն Դայ դատի դահանջա-
շիրության խնդիրը չի կարող դարձնել
դեմքական բաղադրականության գոր-
ծոն, մինչեւ համադրատախան կարո-
ղություն ել ուժ չունենա: Սակայն
Տարբերակենք. կա բաղադրական նորա-
տակահարմարություն, ել կա ազգա-
յին հոգեբանություն ու դատմական
հիշողություն: Նախորդ իշխանությու-
նը բաղադրական նորատակահարմարու-
թյան ելակեցից գնաց հոգեբանու-
թյունը ջնջելուն: Սա եր, որ անընդու-
նելի եր, այստեղ եր որեւէ խորհրդակցել

կազմուս այդունուց վատույց օս
ծելն առավել եւս ճիշ չեմ համս
րում. Դա կնօանակի բացահայտ մ
ջամտություն այլ ղետություններ
ներին կյանքին, բանգի սփյուռք ս
սածը ինտնուրույն գոյություն չուն
սրանք ամեն մեկը մի ղետությա
մասնիկ են, սփյուռքահայերը ա
ղետությունների բաղադրինե
Մրանից չի հետեւում, թե ղետությո
նը սփյուռքի հարցում անելիք չուն
Պարզաբան, ղետական-կառավա
րական կառույցներ ստեղծելու փ
խարեն ղետությունը ղետք է սփյու

ԵՐԵՎԱՆ

- Բովանդակությունը ծոռացանի...

- Այս դարագայուս թովասդակությունը խիստ էական չէ: Խորհրդի նիստեր կարող են նույնիսկ օրակարգ չունենալ: Կարեւոր ինքնին փասն է գլուխ-գլխի զալ եւ խորհրդակցել: Ինչդես, օրինակ, ժամանակին սփյուռքում գործող լիբանանյան «Գրական ակումբ»-ում եր, ուր հավաքվում էին նաև ուսմկավարներ, դաշնակցականներ, հնչակյաններ ու գրական թեմաներ էին ընտրվում հաւա ու

«Սփյուռքի հետ կաղերը՝ ոչ թե ուղահայց, այլ
հրիզոնական կառույցների սկզբունք»

Ասում է Կարլեն Դալայլյանը

զացման տարբեր փուլեր, ներկա սերունդներն արդեն ունեն հիմնականում ուժից հոգերանություն։ Այս առումով, հնյած տեսակետն արդարացված է։ Սփյութահայության այդ սերունդներն, իրենք, ավելի շուրջ անդամներ են այն հասարակությունների, որոնց մեջ բնակվում են որոշակիութեան ինտեգրացված (համապատես Արեւուսում) այս կամ այն եւկրի ներփական ին, այդ թվում տնտեսադեմ ինտեգրացված են ամբողջովին, նշակութադեմ հիմնականում։ Այսուհանդերձ, սա մի հասարակություն է որը գիտակցում է իր երնիկ ծագումը հայ լինելը, ինչը սակայն, չի համարում առաջնային սուրադասելով այն տվյալ եւկրի խաղաթացի լինելու դարագային։ Եվ, կարծում եմ, այս սերունդների ազգային իննությունը չենի կառող տեսականութեան դահել միայն Եղեօնի հանգամանուկ եւ բացատրությամբ, թեղետ եղեօնային հոգերանությունը սփյութում օարտնակում է գործել մնալով սփյութոր գոյատևսաս զարութագույս գործոն Սփյութի հետ հարաբերությունների խաղաթականություն նշակելիս դեռ է հաշվի առնել ժամանակակից սփյութի առանձնահամարությունը այդ, սա հայություն է, քայլ աղեն իրեն ընկալող իրեւ իր աղբած եւկրի հասարակության անդամ

- Սփյուտի ուժացումը, փաստութեան, սղառնում է իրողություն դառնալ: Դնարավոր տեսնո՞ւմ եւ վիճակը իրերի նման դասավորությունը: Առհասարակ, սփյուտի դեսէ է լինել իմբնակառավարվո՞ղ գործոն, թէ դա դեսէ է ստանձնի Հայաստանի Հանրապետություն:

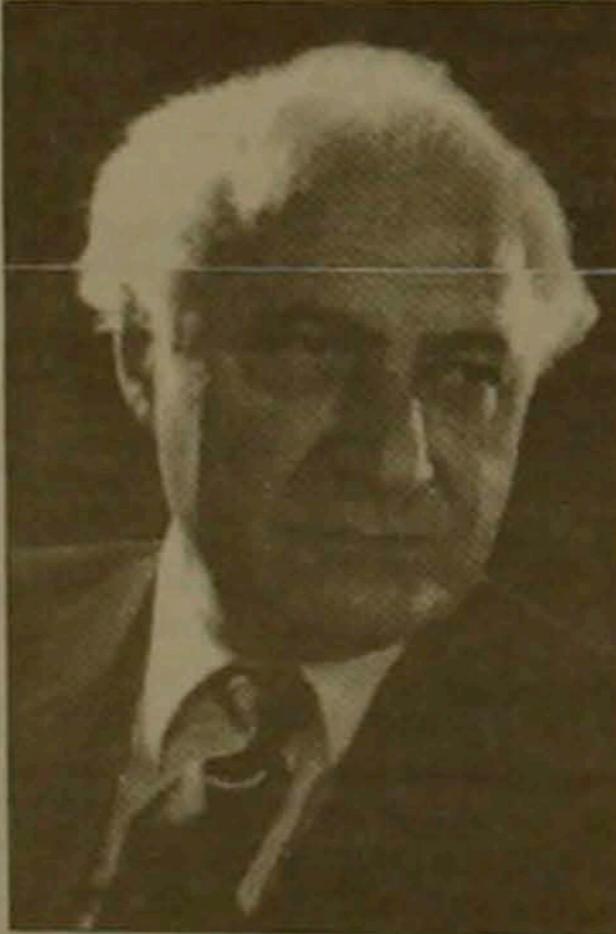
- Վեցինը հնարավոր է դայմանով, որ չկրկնվեն սփյուռքի հարցում նախկին հետանությունների թույժաված խոռոր վրիդումները։ Չաղաման ինչ-ինչ նկատառումներով նախորդ վարչակազմը գնաց սփյուռքի ներին կյանքին մեխանիկորեն միջամտելու ճանաղարկով։ Առաջին հերթին դա ավարտվեց սփյուռքյան կուսակցությունների դառակամատ փաստով, որի արդյունքում ստացվեց օդինական դաշնակցության և ռամկավարների կոտորակում։ Վարկարեկելով այս կամ այն կուսակցության մրցավաճին հովանավորում ու խրախուսում էին մյուսին։

- Բայց այդ ամենը Յայաստանում էր...
- Նույնիսկ Յայաստանում չէր կարող լինել այս նույնի բառը ուստի շեշտակ

Այ թույլ տալ սսամ Խայլ, դա օծուակ
հարված է սփյուռի զլսին:

Մրան գումարվեցին նախսկին ի
խանությունների որդեգրած բաղաս
կանության նաև տեսական դրույթն
ը. սփյուռահայեցը որակվեցին օսա
ներ, բայլեր առվեցին Դայ դատի մ
ոացման ուղղությամբ. սփյուռ
չղեթ է խառնվի ՀՀ-ի ներին խնդի
ներին եւ այլն. Բաղասական ընութ

ող ոլորտներում գերիշխող դարձանական անտարերությունը. որի հետեւան նաև Սփյուռքահայության հետ մեջ կութային կաղերի կոմիտեի լուծարությունը և կազմակերպությունը առաջանաւ է Հայաստանում սփյուռքի հետ աշխատավոր կառուց այլեւս գոյություն չունենալու համար:

սփյուռքի հետ. Ի՞նչ մեխանիզմով. եթև
մտածեին, կարող էին գտնել:

- ԱԳՆԻ կազմում սիյուտի հետ
աշխատող առանձին կառույց ստեղ-
ծելու գաղափարն ի վեցու ամրագր-
վեց ՀՀ կառավարության ծրագրով
Փաստը տարաբնույթ կարծիների ա-
ռիթ է հանդիսացել, օրինակ, որ այլ
կաղերը նորատակահարմար է կազ-
մակերրել հասարակական մակար-
դակով: Իրո՞ն այդին անցանկայի
է ուժական կառույցի ստեղծումը:

- Սկզբունքորեն սխալ է և մասնաւոր հիմքունքը եղան նախկին իշխանությունների օրու Լեռն Տեր-Պետրոսյանի մի հրամանագրով ստորագրեց Հայաստան-սփյուռք հարաբերությունների դեմքան խորհուրդը Այս մարմնին, որը գլխավորում է նախկին Վարչապետ, ներկայիս նախագահ Ռ. Զոյարյանը, հանձնարարվեց երեւանի ամիս ժամկետում ներկայացնել առաջարկներ։ Մեկ տար անց էլ այդ առաջարկները չեղան եականը, սակայն, հետեւյալն է դեմքան կառույցը հարաբերությունների մյուս կողմում ենթադրում է կողմին դեմքան կառույցի առկայություն։ Սինչդեռ սփյուռքը դեմքություն չէ։ Այսեղ գործում են քաջական հասարակական կազմակերպություններ, որոնք դարձավուն են և կարող են չենթարկվել Հայաստանի դեմքան ցուցումներին։ Այս դեմքում ի՞նչ են անելու կոնֆլիկտների մեջ տիրա մտնելու մասին։ ԱՅՆ

Ա կազմում սփյութի հետ աշխարհը մեկում տղագրել է այս խնդիրը արանությունը եւ նույնական բռնակությունը սփյութի հետ աշխատող դեմք արական բնույթի նույնական կառուց, խնդիրը ուղարկած շարութակում է Տիրապետությանը. այդ տղավորությունը կգործ առաջ մշակված չէ դեմքականություն այդ բաղադրականության հիմքում հարաբերությունների ձեւականությունների ազգային ակադեմիայի ժամանակակից այսօր առաջ է սփյութագիտությամբ զբաղվությունը. Սփյութական հետ մշակութայի ուղղությունը ինչ-որ ժամանակ վարելու դրույթը: Վերջինիս հետ հարցազրույցը Կարլեն Դալլարյանի հետ է:

- Վիդումներն ու բացրողումն
ը բվարկեցին։ Ենթադրում եմ,
այժմ համուս կգալ կոնկրետ առ-
ջարկներով ինչորեւս դեմք է համ-
կարգել Հայաստան-սփյուռք հար-
բեռներումները եւ ի՞նչ մեխանիզ-
մերով։

- Մինչ մեխանիզմներին անդրդառնալը նախ ճշտեն. թե դրանի ի՞նուր նորատակների եւ խնդիրների են ծովայելու. Իմ եղակեցը հետեւյալն ՀՀ-ը բազմաթիվ հարցերում դեմք հաջի առնի սփյուռքի կարծիքը, նույն եւ սփյուռքը. Այլ կերպ Դայաստանը սփյուռքը դեմք է գործեն փոխառ մանավորվածության հիմունքով. Այսի նօանակում երկու կողմերի բայց ու ու խնդիրների նույնացում. դրա ընդամենը համաձայնեցվում են. Առողջությամբ դեմք է կատարել գործառական փորձեր. Օրինակ կարել ՀՀ Աժ.ին առընթեր ստեղծել սփյուռքայերի ներկայացուցչական դատունական նարմին, որը կունենա խորհրդականական ծավալի հաւաքում:

१८

- Իսկ Երե գտակաս թռամեր փոխարինվեն Խաղաթականով, առյո՞ւն Առևյուն հուադրող դատկեր կունենամ:

- Կարծում եմ, որ դա հնարավոր է,
եթե այդտեղ գործի մարդկային փոխ-
հարաբերություններից հասուն մարդ-
կանց հարաբերությունների օրինակը.
Եթե տեսակետները կարող են տարբե
լինել, բայց չխանգարել կարծիքների
փոխանակմանը: Գաղութների խորհր-
դակցական մարմինների ստեղծումն
ու գործունեությունը ինցին միաս-
նություն չեն, բայց կարող է միասնու-
թյան ուղիներ փնտելու առիթ հանդի-
սանալ: Հավատեսության հիմքեր կան.
Բեյրութի բաղաբացիական դատե-
րազմի ժամանակ հավաքվեցին
սփյուռքի հայկական բոլոր կուսակ-
ցությունները եւ նի բանի ժողովներից
հետո ի վեցող ընդունեցին միասնա-
կան որոշում: Թեև օրինակը բերված
է բացահիկ իրավիճակներից, որոնք
նյուակուուն են նարդկանց սակայն
կարծում եմ այսօր էլ դրա նախադայ-
մանները կան: Նոր նախագահը մաս-

Ապդրամբս սփյութիյան կուսակցությունների առումով ցույց տվեց, որ հնարավոր համամասնությունների աղահովոյնը միանգամայն իրազրծելի է. Եվս մեկ առաջարկ, ունենի քացահայտ կերպով իննարկվող Դայ դաշի խնդիր, առքեր ուղղություններով

գործող Դայ դաշի հանճնախմբեր ու կազմակերպություններ, որոնք նույն նղատակին ծառայելով գործում են խիստ տարանջան: Յուրաքանչյուրն իր զանգակացնից է տեսնում ու հնչեցնում Դայ դաշի հարցը: Տարբեր երկրներում գործող հայ գիտնականները, հայկական մամուլն անդրադառնում են այս խնդրին, ստեղծվում են դասմագիտական լուսաւորություններ, բայց այս ամենը կրկին անջատանջան: Մինչդեռ, եթե այս գործում կենտրոնացում լինի, առաջ հնարավոր է հասնել առավելագույն արդյունքների: Ուստի կարծում եմ, կարելի է ստեղծել Դայ դաշի տարովագության միասնական կենտրոն: Ի տարբերություն մեր Շառժեան ուժում է այս համա-

մեզ թուրիան գործում է լուրջ հակա-
հայկական ծրագրով։ Որո՞ց լուրերի
համաձայն այս երկիրը տարեկան մի-
լիոնավոր դոլարներ է ծախսում
միայն հակահայկական որողագան-
դայի հաճար։ Իբարտակվում են գր-
եր, ցրվում աշխարհով մեկ այդ
թվում բոլոր երկների դիվանագիտա-
կան ծառայություններին, հատուկ
ջաններ են գործադրվում տարբեր կոն-
ֆերանսներում թուրքամեծ կարծիներ
հնչեցնելու ուղղությամբ եւ այլն...
Ժամանակին ոռւս հայտնի դիվանա-
գես Մանդելտսամը, հանդիդելով
հայ ազգային գործիչներին (այդ
թվում Գ. Նորատունյան, Ա. Չողա-
նյան, Ալ. Խատիսյան), հարց է ուղ-
ղում. «Արդյո՞ք ժամանակը չէ մշածե-
լու հայերի միասնական բարոյա-
կան կենտրոն ստեղծելու մասին»։
Զգիտես ինչո՞ւ, մեր գործիչներն ան-
տարբերությամբ են անցնում այս հար-
ցի կողմով եւ հեղանում... ու մինչեւ
այսօր։

